

Ritt Bjerregaards tale for Socialpolitisk Forening

Taler

Ritt Bjerregaard
Undervisningsminister

Sted

Askov, Sønderjylland.

Folkene fra A-holdet er dem, der er mangel på, og som har let ved at få job. Det er de veluddannede og veltilpassede, dem det kan nytte at omskole og optræne, B-holdet er de andre. Nu om dage har vi råd til at betale B-holdet for at blive væk fra arbejdsmarkedet og betale det så godt, at den politiske stabilitet ikke anfægtes.

Det, vi skal kunne håndtere i de kommende år, er efter min mening først og fremmest problematikken med A-holdet og B-holdet. Jeg tror, vi skal gøre det, ikke ved at lukke os af fra verden, men ved at gå ind i den. Ikke ved at afskære os fra at udnytte den teknologiske udvikling, men ved at fremme den, og ikke ved at udvikle bureaukrati og centralstyre, men ved at overlade mere til folk selv.

Den måde, vi har anvendt for at skaffe flere beskæftigelse, har været at udvide den offentlige sektor, ved at hæve de sociale og sundhedsmæssige standarder og det offentlige serviceniveau. Vi må nok erkende, at det kun delvis har været en succes, og vi må også – synes jeg — se i øjnene, at vi ikke har ret store muligheder længere ad denne vej. Sociale udgifter og udgifter til sundhedssektoren er i 1960'erne og 1970'erne steget stærkere end noget andet, måske lige bortset fra jordpriserne, men det har ikke medført, at folk er blevet mere tilfredse med det sociale system eller er blevet mere sunde.

Nu kan man naturligvis forklare den manglende tilfredshed med det sociale system og det stagnerende sundhedsmæssige niveau på den måde, at det var gået slemt tilbage med begge dele, hvis man ikke havde ladet disse to sektorer med samt den administrative standard stige så stærkt. Det vil man aldrig kunne få at vide, men jeg for min del føler mig ikke overbevist. Det forekommer mig mere nærliggende at antage, at den offentlige servicesektor er blevet så stor, at de flere penge, der bliver hældt i den, i højere grad gavner terapeuter og behandlere,

læger og administratorer, end de gavner klienter, patienter, skatteborgere, eller hvad man nu skal kalde objekterne for den megen omsorg.

Hermed være ikke sagt, at jeg synes, vi skal til at skære ned på den offentlige standard. Det tror jeg for øvrigt også ville give anledning til så megen uro blandt de ansatte, at de fleste af os sikkert hellere ville betale det mere i skat, som den nuværende tingenes tilstand koster, end at tage besværet med skoler, der ikke kan lave forældresamarbejde, børnehaver der ikke åbner, busser der ikke kører, og elektroniske medier der ikke fungerer. Lad det derfor være, men lad os blive fri for at få mere.

Jeg tror, som nævnt, ikke på, at den måde, vi kan hjælpe B-holdet på, er ved at hjælpe hjælperne. Og det er, hvad vi gør, når vi ansætter flere i den offentlige sektor. På den anden side er det ganske klart, at vi ikke behøver at finde os i, at mellem 100-200.000 ud af en så lille befolkning som den danske bare bliver kasseret og stillet til side eller bliver objekter for behandlere. Det er muligvis meget morsomt at lave jernalderhuse eller vikingskibe, og det er da nok også bedre at forestille sig, at man hjælper ulandene ved at sende dem rare sager og sin ældste trøje end ved ingenting at tage sig til, men det kan ikke eller kun med meget god vilje siges at være meningsfuldt, og det er under alle omstændigheder kun midlertidigt, måske lige med undtagelse af det personale der står for projekterne, og som vil kunne se frem til fast arbejde indtil pensionsalderen, fordi vi helt sikkert vil kunne blive ved på samme facon, lige så længe det skal være.

Det er samtidig – al umage og al professionalisme hos behandlerne til trods – en ringe situation for et menneske at blive sat i, at blive gjort til objekt. Det kan sløres, tildækkes og skjules, men det at modtage hjælp rummer uvægerligt en umyndiggørelse. I håndteringen af ungdomsarbejdsløsheden fortsætter vi med at fastholde de unge i tilskuerrollen, den som industrisamfundet i så ekstrem grad tildeler børn. Det er i al almindelighed skidt, men det er ekstra dårligt for de svageste at forøge afstanden mellem handlinger og konsekvenser, og det er jo netop, hvad man gør ved at gå imellem dem og markedet og gå ind i, hvad disse unge foretager sig og betale det så godt, at den politiske stabilitet ikke anfægtes. Jeg tror gerne, at professionelle behandlere er klar over sammenhængen mellem det at træde ind i andre menneskers liv og den uundgåelige umyndiggørelse, der bliver følgen af det. Men jeg synes ikke, at vi i nær tilstrækkeligt omfang er villige til at give ansvaret fra os. Vi giver B-holdet behandling, men ikke mange

muligheder.

Produktionen er det vigtige

Muligheder for handling og for ansvar er i vores kultur knyttet til produktion, og produktionen er på godt og dårligt i sin rationalitet styret af maksimering og profit, overskud eller fortjeneste. Denne sammenhæng kan man synes om eller ikke synes om, men det kan kun anses for et udslag af tåbelighed at ville benægte den.

Det er godt at producere, det er godt at tjene penge

Udgangspunktet for bekæmpelse af arbejdsløshed må selvfølgelig være, at det er godt at producere, og at det er godt at tjene penge. Sådan opleves det af alle os andre, sådan opleves det selvfølgelig også af arbejdsløse.

Den samme mekanisme må bringes til at fungere i relation til de arbejdsløse, som vi i øvrigt accepterer: At de, der laver noget, får pengene for det, de laver, og løber risikoen, hvis de laver noget skidt. Som vi gør i relation til det øvrige erhvervsliv, må vi også gøre i relation til beskæftigelsesprojekter – gennem passende tilskud, konsulentbistand, koncessioneringer og afskrivningsregler sørge for, at det fungerer, og gennem passende sociale foranstaltninger sørge for, at folk ikke dør af sult, hvis det går galt. Men vi skal selvfølgelig hverken fjerne incitamentet – fortjenesten og usikkerheden for at kunne blive ved, hvis det går godt – eller risikoen, et virkeligt og føleligt dyk i levestandarden, hvis det går skidt.

Det, der skal støttes, er det, der går godt. Det kan ikke nytte noget at forlange, at det offentlige skal hjælpe et hvilket som helst synkefærdigt skibsværft og samtidig bande over stigende offentlige udgifter. Det er lige så meningsløst som at tro, at man kan indføre socialismen ved hjælp af bistandsloven eller ved at ansætte flere socialpædagoger. Ændringer i samfundet sker med udgangspunkt i ændringer i produktionsforholdene og vel at mærke i den produktion, der går godt, og det vil sige den, der kaster af sig.

Kilde

Friisberg, Claus: Det ny Danmark – Danmarks politiske historie 1972-2012 belyst gennem taler. Vestjysk Kulturforlag, 2012. S. 94-99.

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

Politisk tale, Socialdemokratiet, Taler om velfærdsstaten

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/ritt-bjerregaards-tale-for-socialpolitisk-forening-1980>